

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХМЕЛЬНИЦЬКА ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА
ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ
ГУМАНІТАРНИЙ ФАКУЛЬТЕТ ХМЕЛЬНИЦЬКОЇ ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ АКАДЕМІЇ

ПРОФЕСІЙНЕ ЗРОСТАННЯ МОЛОДІ: ІДЕЇ, ТРАЄКТОРІЇ, ПЕРСПЕКТИВИ

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ 2026

УДК 378.091.12:005.336.5-057.875
ББК 74.489.4
П 78

*Рекомендовано до друку вченою радою гуманітарного факультету
Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії
(протокол № 2 від 25 лютого 2026 року)*

Упорядники:

Циганюк Л. І., доктор філософії з музикознавства, доцент, доцент кафедри музикознавства, інструментальної підготовки та методики музичної освіти Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії

Качуринець Л. В., кандидат мистецтвознавства, доцент, доцент кафедри вокалу та диригентсько-хорових дисциплін Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії

Професійне зростання молоді: ідеї, траєкторії, перспективи : збірник наукових праць студентської молоді / упорядники Л. Циганюк, Л. Качуринець. Хмельницький : ХГПА, 2026. Вип. V. 472 с.

Рецензенти:

Бучківська Г. В. – доктор педагогічних наук, професор, заслужений діяч мистецтв України, професор кафедри образотворчого, декоративно-прикладного мистецтва та технологій, декан гуманітарного факультету Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії

Топорівська Я. В. – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри музикознавства та методики музичного мистецтва, декан факультету мистецтв Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка

Зарицька А. А. – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри музичного мистецтва факультету культури і мистецтв Волинського національного університету імені Лесі Українки

Відповідальність за висвітлений матеріал у публікаціях несуть автори цих публікацій.

©Циганюк Л.І., 2026
©Качуринець Л.В., 2026

ЗМІСТ

МИСТЕЦТВО

Дмитро Іщенко. Народна пісня як етнокультурний концепт в аспекті сучасної гуманітаристики.....	7
Дарь'я Галагуз. Синергія традицій та інновацій у сучасному мистецькому просторі: педагогічні та виконавські аспекти.....	14
Яна Юрчак. Використання графічної новели для осмислення війни в Україні.....	20
Ірина Глазунова. Унікальність творчої особистості Мирослава Скорика.....	24
Юлія Носаль, Людмила Щур. Фольклорні джерела творчості Володимира Івасюка та їх художньо-естетичне значення.....	29
Діана Хрущ. Антологія сучасної української естради.....	33
Марія Гнатів, Людмила Щур. Сучасні українські гурти в освітньому просторі школи: можливості та перспективи.....	39
Тетяна Січкарь. Сутність поліхудожнього виховання у структурі музично-педагогічної освіти.....	44
Олександра Фоменко. Інтеграція мистецтв як фактор розвитку творчої особистості майбутнього вчителя музичного мистецтва.....	51
Богдан Кріль, Людмила Щур. Гітара в шкільному музичному просторі як інструмент художнього виконання	57
Катерина Фаїна, Людмила Щур. Українська естрадна пісня як засіб вокального виховання учнів.....	62
Ксенія Драгомир. Музика як міст міжособистісної комунікації для дітей з аутизмом.....	66
Каріна Сніховська, Наталія Мельник. Body percussion як інноваційний інструмент у професійній діяльності фахівця з анімації.....	71
Богдан Шелевей, Михайло Качуринець. Феномен українського балету та педагогіки класичного танцю Тетяни Таякіної.....	78
Дмитро Волох. Еволюція циганського танцю: від етнічної традиції до сценічного мистецтва.....	85
Анастасія Телебан, Наталія Лупак. Сценічний образ в індійському класичному танці: символіка руху та жесту.....	91
Олександра Довгань, Валентина Водяна. Використання принципів театральної драматургії у побудові хореографічного твору.....	96
Маргарита Тімошкіна, Валентина Водяна. Акторська природа танцівника: поєднання хореографічної та театральної виразності.....	103
Олена Стоколоса. Гендерні особливості невербальної комунікації в професійних хореографічних колективах: вплив на педагогічний процес та взаємодію учасників.....	109
Роксолана Виклюк, Людмила Щур. Фестивально-конкурсний рух як інструмент популяризації діяльності хореографічного колективу.....	115
Каріна Боднарчук, Людмила Щур. Вплив балетмейстера-постановника на еволюцію народно-сценічної хореографії.....	119

ВИКОРИСТАННЯ ПРИНЦИПІВ ТЕАТРАЛЬНОЇ ДРАМАТУРГІЇ У ПОБУДОВІ ХОРЕОГРАФІЧНОГО ТВОРУ

Олександра ДОВГАНЬ,

*студентка II курсу бакалаврату спеціальності 024 Хореографія
Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка*

Валентина ВОДЯНА,

*кандидат педагогічних наук, доцент кафедри
педагогіки і методики початкової та дошкільної освіти
Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка*

У статті розглядається проблема використання принципів театральної драматургії у побудові хореографічного твору як важливого чинника формування цілісної сценічної дії. Проаналізовано основні драматургічні елементи театру та особливості їх адаптації до хореографічної мови. Окреслено специфіку взаємодії режисерського задуму, музичної та хореографічної драматургії у процесі створення танцювальної постановки. Особливу увагу приділено практичному застосуванню драматургічних принципів у режисерсько-балетмейстерській діяльності. Зроблено висновки щодо значення театральної драматургії для підвищення художньої виразності та змістовної насиченості сучасного хореографічного твору.

Ключові слова: *хореографічне мистецтво, хореографічний твір; театральна драматургія; режисура; композиція танцю; сценічна дія; хореографічний образ.*

Актуальність дослідження зумовлена сучасними тенденціями розвитку хореографічного мистецтва, яке дедалі активніше тяжіє до синтезу з театральними формами, переосмислення сценічної дії та поглиблення смислово-образного змісту танцю. Умови сьогодення вимагають від балетмейстера не лише досконалого володіння пластичною мовою, а й уміння

мислити категоріями драматургії, будувати логіку розвитку дії, формувати конфлікт, кульмінацію та художнє завершення твору. Принципи театральної драматургії стають важливим інструментом режисури хореографічного твору, оскільки забезпечують цілісність композиції, виразність сценічних образів та глибину емоційного впливу на глядача. Особливої значущості ця проблема набуває в умовах оновлення освітніх програм з хореографії, де акцент переноситься на формування режисерського мислення майбутніх фахівців. У цьому контексті осмислення шляхів адаптації театральної драматургії до специфіки танцю є актуальним науковим і практичним завданням, що сприяє підвищенню художнього рівня сучасних хореографічних постановок та розвитку професійної компетентності балетмейстера.

У сучасній науковій літературі відзначається поступове збільшення уваги до поняття хореографічної драматургії та її взаємодії з театальною драматургією як способу побудови змістовної та композиційної структури хореографічних творів. Зарубіжні дослідники зосереджують увагу на визначенні та застосуванні принципів драматургії до танцю як самостійної форми художнього вираження, розглядаючи історичні традиції балету та сучасні практики постановки танцю (Spalva, 2016). В українській мистецькій науці також підкреслюється важливість драматургічного підходу для створення сценічної дії та формування логічної структури хореографічного твору, що забезпечує художню повноту та смислову насиченість постановок (Ільченко, 2025).

Зростає інтерес до вивчення взаємозв'язку музичної та хореографічної драматургії, де музичні та рухові структури розглядаються як спільні компоненти драматичного розвитку твору (Музично-хореографічна драматургія, 2025). Історико-культурні підходи також показують, як народна хореографія та драматургія інтегрувалися в театральні вистави хореографічного жанру, розширюючи розуміння драматичного танцю як синтезу різних мистецтв (Куртєва, 2023). Незважаючи на наявні праці, проблеми теоретичного осмислення адаптації театральної драматургії до специфіки хореографії

потребують подальшого розвитку, особливо у контексті режисерської діяльності та сучасних крос-дисциплінарних практик.

Драматургія в театральному мистецтві розглядається як система організації сценічної дії, що визначає логіку розвитку подій, взаємозв'язок персонажів і послідовність художніх елементів вистави. Вона формує внутрішню структуру сценічного твору, забезпечуючи єдність змісту і форми, а також спрямовує глядацьке сприйняття відповідно до авторського та режисерського задуму. У театрі драматургія виступає основою для створення цілісного художнього образу, в якому поєднуються слово, дія, простір і час.

Класична театральна драматургія ґрунтується на чіткій структурі розвитку сценічної дії, що включає експозицію, зав'язку, розвиток дії, кульмінацію та розв'язку. Експозиція знайомить глядача з обставинами подій, середовищем і дійовими особами, створюючи початкове уявлення про художній світ твору. Зав'язка окреслює вихідну драматичну ситуацію та визначає напрям подальшого розвитку подій. Розвиток дії розкриває конфлікт, поглиблює взаємини між персонажами та нарощує драматичну напругу. Кульмінація є найвищою точкою драматичного напруження, у якій конфлікт досягає свого максимального загострення. Розв'язка завершує сценічну дію, підсумовує події та надає художньому цілому логічної завершеності.

Важливу роль у театральній драматургії відіграють конфлікт, дія та сценічний час. Конфлікт є рушійною силою розвитку сценічної дії, визначаючи динаміку взаємодії персонажів і спрямованість подій. Дія в театрі розуміється як послідовність вчинків, що відображають внутрішні мотиви та цілі дійових осіб. Сценічний час, у свою чергу, організовує темпоритм вистави, регулює напруження та паузи, сприяючи емоційному впливу на глядача. У сукупності ці елементи забезпечують цілісність художньої форми та створюють основу для подальшого осмислення драматургічних принципів у хореографічному мистецтві.

Хореографічний твір постає як синтетичний вид сценічного мистецтва, у якому органічно поєднуються пластика руху, музика, сценографія, світло та

елементи театральної виразності. На відміну від драматичного театру, де провідним засобом розкриття змісту є слово, у хореографії смислове навантаження зосереджується в русі тіла, його ритміці, динаміці та просторовій організації. Саме взаємодія різних художніх компонентів формує цілісну сценічну дію, що забезпечує емоційний і образний вплив на глядача.

Відмінності між драматичною та хореографічною драматургією зумовлені специфікою виражальних засобів кожного виду мистецтва. У драматичному театрі драматургія ґрунтується на словесному тексті, діалогах і монологів, які безпосередньо формулюють конфлікт, мотиви дій персонажів і логіку розвитку подій. У хореографічному творі драматургічна структура реалізується опосередковано — через музично-пластичну форму, темпоритм, зміну рухових якостей і просторових малюнків. Подієвість у танці часто має узагальнений або символічний характер, а сюжетна лінія може розгортатися не буквально, а метафорично.

Пластична дія виступає основним носієм змісту в хореографічному мистецтві. Саме через рух, пози, жести та міміку танцівника передаються емоційні стани, внутрішні конфлікти й характерні риси образу. Пластика стає своєрідною мовою, здатною замінити слово і водночас розширити художні можливості сценічного висловлювання. Вона дозволяє балетмейстеру-режисеру вибудовувати драматургію твору, спираючись на динаміку руху, контрасти та кульмінаційні моменти, що надає хореографічному твору цілісності й глибини художнього змісту.

Адаптація принципів театральної драматургії до хореографічного мистецтва передбачає трансформацію класичних драматургічних елементів відповідно до специфіки танцювальної форми. У хореографічному творі такі складові драматургії, як експозиція, зав'язка, розвиток дії, кульмінація та розв'язка, набувають пластичного втілення і реалізуються через послідовність рухових образів, темпоритмічні зміни та просторові композиції. Подієвий ряд у танці часто не має буквального наративу, однак зберігає внутрішню логіку драматичного розвитку, що забезпечує цілісність художнього висловлювання.

Важливим аспектом є взаємодія музичної та хореографічної драматургії, які у хореографічному творі перебувають у тісному взаємозв'язку. Музична форма визначає темпоритм, динаміку та емоційний настрій сценічної дії, тоді як хореографічна драматургія конкретизує ці елементи через рух і пластику. Узгодженість музичних кульмінацій із пластичними акцентами сприяє посиленню драматичного ефекту та чіткості композиційної структури твору. У деяких випадках хореографія може розвиватися паралельно з музикою або вступати з нею у контрапунктні відносини, що розширює виразні можливості постановки.

Визначальну роль у побудові драматургії танцю відіграє режисерський задум, який об'єднує всі складові хореографічного твору в єдине художнє ціле. Саме режисер-балетмейстер формує концепцію постановки, визначає драматургічну логіку розвитку дії, обирає засоби виразності та координує взаємодію музики, руху й сценічного простору. Режисерський підхід забезпечує осмислене використання театральних принципів драматургії з урахуванням образної специфіки хореографії.

Практичне застосування принципів театральної драматургії виявляється у структурному аналізі конкретного хореографічного твору – балету, народно-сценічного танцю або сучасної постановки. Аналіз структури дозволяє виявити логіку розвитку сценічної дії, взаємозв'язок окремих епізодів і композиційну цілісність твору. Особлива увага приділяється способам організації сценічного простору, зміні темпоритму та характеру руху відповідно до драматургічного задуму.

Визначення етапів драматургічного розвитку хореографічного твору передбачає виокремлення експозиційних, кульмінаційних і завершальних моментів, що формують загальну динаміку сценічної дії. У танці ці етапи реалізуються через зміну пластичних образів, групових і сольних форм, а також через контрасти рухової лексики. Такий підхід дає змогу простежити, як драматургічна структура спрямовує розвиток хореографічного образу.

Засоби виразності відіграють ключову роль у забезпеченні логіки сценічної дії. До них належать пластика руху, просторовий малюнок, динаміка, темпоритм, музичні акценти та сценографічні елементи. Їх свідоме використання сприяє створенню художньо переконливої постановки, у якій драматургічні принципи театру органічно інтегруються в хореографічну форму, зберігаючи специфіку танцю як самостійного виду сценічного мистецтва.

Театральна драматургія відіграє важливу роль у режисерсько-балетмейстерській діяльності, оскільки сприяє формуванню цілісності хореографічного твору. Застосування драматургічних принципів дозволяє вибудувати логічну послідовність сценічної дії, поєднати окремі епізоди в єдину композиційну структуру та забезпечити внутрішню завершеність постановки. Завдяки цьому хореографічний твір набуває чіткої образної логіки й послідовного розвитку, що полегшує сприйняття сценічної дії глядачем.

Використання театральної драматургії сприяє підвищенню художньої виразності та смислової наповненості танцю. Драматургічний підхід допомагає поглибити розкриття хореографічного образу, надати рухам емоційної мотивованості та підсилити драматичну напругу сценічної дії. Завдяки цьому танець виходить за межі формальної пластичної побудови й набуває здатності передавати складні психологічні стани, конфлікти та художні ідеї.

Перспективи використання театральних принципів у сучасних хореографічних постановках пов'язані з подальшим розвитком крос-дисциплінарних підходів у мистецтві. У сучасній хореографії спостерігається зростання інтересу до синтезу танцю з театром, музикою та новітніми сценічними технологіями, що відкриває нові можливості для режисерського осмислення драматургії. Театральні принципи драматургії стають важливим інструментом для створення актуальних, концептуально насичених і художньо переконливих хореографічних творів.

Висновки У ході дослідження узагальнено теоретичні підходи до розуміння театральної драматургії та проаналізовано особливості її застосування у побудові хореографічного твору. Встановлено, що принципи

театральної драматургії, адаптовані до специфіки танцювальної форми, сприяють організації сценічної дії, формуванню композиційної цілісності та логіки розвитку хореографічного образу. Визначено, що театральна драматургія відіграє ключову роль у режисурі хореографічного твору, оскільки забезпечує смислову насиченість, художню виразність і цілісність сценічного висловлювання. Застосування драматургічних принципів дозволяє балетмейстеру-режисеру ефективно реалізувати творчий задум і досягти високого рівня емоційного впливу на глядача.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ільченко, М. А. (2025). Роль драматургії у створенні хореографічних театральних проєктів. (магістерська кваліфікаційна робота). Київський столичний університет імені Бориса Грінченка. 42 с. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/55844/1/M_Ilchenko_FMMH_2025.pdf.pdf
2. Куртєва К. Народно-сценічний танець Прикарпаття як одна з частин драматичної вистави. *Fine Art and Culture Studies*. 2023. Вип. 4. С. 167–175. DOI: 10.32782/facs-2023-4-23
3. *Музично-хореографічна драматургія як важлива формотворча ланка.* (2025). Освіта.UA. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/culture/10584/>
4. Spalva, R. (2016). Principles of dramaturgy of dance and their usage in the process of studying composition. *Society. Integration. Education. Proceedings of the International Scientific Conference*, 4, 525–532.

